

Adatok Bányai Julia életrajzához.

Pálffy Ilona: Nők a magyar függetlenségért c. a Magyar Történelmi Társulat kiadásában: 1952 ben megjelenő könyv alapján.

91. old." Bányai Julia is az erdélyi harcokban tűnt ki. Bányai Julia 1824 ben Vizaknán született. Apja a kincstári sóbánya munkása volt. Juliára a szegény leányok sora várt. Két és fél évig volt szolgálója Splényi bárónak. Hogy függetlenebb életet teremtsen magának műlovarnőnek ment. 1847 ben külföldre készült legalább is utlevelet kért. A bécsi hatóságok megkérdezték szülővárosának előljáróit: adható e utlevél Bányai Juliának. A válasz az volt, hogy a kérdése ~~xxx~~ személy városunkban sokkal érdektelenebb, mint hogy utlevél néki bárhova ne adathassék, mivel sem adót nem fizet, sem semmiféle egybeköttetése nincs."

Bányai hamarosan felhagyott a cirkuszi pályával; egy szegény ügyvéddel kötött házasságot. Közben kitört a forradalom, megindult a szabadságharc. Férje Sárossy Gyula néhány hónap múlva meghalt. Julia az ő neve alatt jelentkezett a Nagyváradon alakított 27. zászlóaljba. Déva alá már mint őrmester érkezett. A piski csatában gránát sebesítette meg a lábát, de nem súlyosan. Néhány napi pihenés után Sárossy Gyula Bányai Julia tovább harcolt. Zelantá környékén elfogta az ellenség 12 élelmet szállító szekerét, amiért külön dicséretet kapott. Gyulafehérvár ostrománál harmadnagával ártalmatlanná tett egy osztrák őrnagyot ki állandóan kijárt a várból kénkedni. A császáriak az őrnagy segítségére siettek de nem tudták kiszabadítani tisztjüket. A közelharcban Bányai mellét két szurony-szurás érte; sikeres vállalkozásáért hadnaggyá nevezték ki. A sebesült Bányai hadnagy nem maradt el a seregtől; visszavonulás során újabb sebet kapott; egy gránát a hátát érte. Felgyógyultan Kazinczy ezredes seregébe került, amely a cári tuleróval szemben tudta tartani Kolozsvárt. A visszavonulást Bányai fedezte. Már csak a szekerek voltak hátra de köztük a tábor pénztárát vivő szekér. A kozákok beérték a visszavonulókat. Bányai felvette a tuleróval a harcot. Egy kozákot levágott többeket harcolva feltartóztatott. A szekereknek volt idejük elvonulni; a pénztáros a tábor 22 ezer forintjával megmenekült az elfogatástól. Az elgyengült hadnagy azonban lezuhant a patak vizébe. A kozákok már halottnak hitték, nem törődtek vele, a visszavonulókat üldözték. Bányai egész nap a patakban rekedt; éjszaka a buza között bujkálva kikerülte a cári csapatokat, lovat szerzett és utolérte a sereget. Megérdemelte a főhadnagyi kinevezést.

A tábor Zsibóra vonult. Erdélyt előzönlötte a cári tuleró. A honvédek Bem sponban reménykedtek. "em azonban Kosuth hívására augusztus 7-én Lugosra sietett, hogy az áruló Görgey helyett átvegye az egész magyar hadrereg parancsnokságát. De már késő volt. Augusztus 13-án Görgey letette a fegyvert. "emnek nem maradt ideje új sereg szervezésére. Még elérte, hogy a cár csapatai kivonuljanak Déváról, de augusztus 28-án ő is kénytelen volt feladni a reménytelen harcot.

Zsibón, "szak-Erdélyben a legkülönbözőbb hírek keringtek. De biztosat nem tudott senki. Valakinek vállalkozni kellett, hogy az orosz seregeken keresztül hatol a megtudja: hol van Bem, és mik a tervei. Sárossy főhadnagy Bányai Julia vállalkozott, hogy nő ruhában végrehajtja ezt a feladatot. A legrövidebb idő alatt járta meg az utat Zsibó és Déva között. Déváról azzal a lesúlytó hírrel érkezett vissza, hogy "em már nincs Erdélyben. Az Erdélyben elszórt honvédes csapatok is kénytelenek voltak felhagyni a harcot. Sárossy főhadnagyt még a fegyverletétel előtt századossá nevezték ki. Bányai Julia honvédszázadós azt remélte, hogy Bem újra csapatokat szervez Törökországban, ezért kiszökött az országból. Sietett Bemhez. Törökországban a magyar menekültekhez csatlakozott s az elnyomás elleni mozgalomból is részt vállalt."

118. old. " 1851-ben a belső ellenállás erőinek egyesítését Makk József ezredes vette kezébe. Kiment Törökországba, Kiutachiába és meggyőzte Kossuthot, hogy a mozgalom feltétlen sikerre vezet. A császáriak kém-szolgálatában már kezdettől fogva figyelemmel kísérte a Makk-mozgalmat, melynek leleplezéséhez fizetett ügynökök, provokátok is segítettek.

1852-ben aztán egymást érték az elfogatások és következő évben a vezetők legyilkolása, a résztvevők bebörtönzése.

A mozgalmat lelkes nők serege támogatta. Bányai Julia 1850 és 53 között többször járt Magyarországon, átvándorolt az országba, résztvett a törökországi menekültek s az itthoni szervezők kapcsolatainak kiépítésében, fenntartásában. Románia felől egészen Nagyváradig járta Erdélyt és széles női körökben rejtve hirdta szét az elnyomás ellen harcba buzdító felhívásokat.

Dr. Simon László

Dr. Simon László
igazgató.

